

Progresjonsplan 2025- 2026

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017) er tydelig på at barnehagen skal sikre at: “barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barn skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter” (Kunnskapsdepartement, 2017, s.45). Dette skjer som en sammenhengende prosess, der det er individuelle forskjeller på når barn når ulike steg og er klare for ny læring. Barnehagen tar utgangspunkt i barnas engasjement og bidrag når de arbeider med ulike fagområder. Planen er delt inn etter alder. Rammeplanen vektlegger at personalet skal oppdage, følge opp og utvide det barn

allerede er opptatt av, samtidig som de planlegger for progresjon i barnehageinnholdet for alle barn. Målet er at alle barn skal få oppleve mestring og ha tro på egne evner (KD,2017).

Progresjonsplanen er inndelt i de fagområdene som rammeplanen bruker. Det er likevel viktig å merke seg at rammeplanen legger til grunn at en skal arbeide tverrfaglig og helhetlig, og at fagområdet og de ulike delene av rammeplanen skal sees i sammenheng (Kunnskapsdepartementet 2017. s. 43).

Barnehagens fagområder er:

Kommunikasjon, språk og tekst

Kropp, bevegelse, mat og helse

Kunst, kultur og kreativitet

Natur, miljø og teknologi

Antall, rom og form

Etikk, religion og filosofi

Nærmiljø og samfunn

I tillegg er det utarbeidet en progresjonsplan med fokus på «*kropp, forebygging og avdekking av vold og seksuelle overgrep*».

Barnehage som institusjon skal være helsefremmende, forebyggende og bygger på barns rettigheter. Målet er at barna får en positiv selvpoppfattelse og utvikler forståelse og respekt for andres og egen kropp. De skal lære å sette egne grenser, vite hva som er riktig for seg selv og ha innsikt i hvilke rettigheter som angår dem selv.

Kommunikasjon, Språk og Tekst

Barnehagen skal bidra til at barna utvikler språkforståelse, -kompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. Barna skal møte ulike språk - former og dialekter gjennom rim og regler, sanger, litteratur og tekster. Personalgruppen skal invitere til utforsking av både muntlige språk og skriftspråk (Kunnskapsdepartement, 2017, s.49).

Alder	0-2 år	3-4 år	5-6 år
Eventyr	Vi skal jobbe med ulike eventyr og bøker. På småbarnsavdelingen skal barna bli kjent med minst tre eventyr i løpet av barnehageåret.	Barna skal bygge på tidligere erfaringene og skal bli kjent også med andre eventyrer og bøker. På storbarnsavdeling skal barna bli kjent med tolv eventyr samlet sett.	Barna skal bruke tidligere erfaringer om eventyrer for å improvisere og eksperimentere med språk, lyd, rim, sang, regler osv. På storbarnsavdeling skal barna bli kjent med tolv eventyr samlet sett.
Samlingsstund	Barna skal få erfaring med rim og regler og rytme. Vi skal synge sanger om ulike årstider, dyr, insekter som for eksempel: • Det var en liten mariehøne, • Hysj sangen, • Høsten kommer, • Det snør, det snør, • Mikkell rev, • Bjørnen sover osv. Tegn til tale er en støtte under samling.	Barna skal få erfaring med rim, dikt og regler, rytme knyttet til tema naturen. Vi skal synge sanger om ulike årstider, dyr, insekter som for eksempel: • Høsten kommer • Det snør, det snør • Små rumpetroll • Blomster små osv.	Gjennom samling og hverdagssituasjoner skal barn få rom for å uttrykke tanker og meninger. I samlinger, smågrupper, turer og andre hverdagssituasjoner skal barna få erfaring med ulike fortellinger og bøker. Vi skal synge sanger om ulike årstider, dyr, insekter som f.eks.: • Alle fugler små de er • Kom to unger fra Berget det blå

	Barna skal få erfaring med preposisjoner.	Tegn til tale er en støtte under samling	Tegn til tale er en støtte under samling
Samtalebasert lesing	Høytlesing hver dag: • Lesestund i frukttida • Bruk av pekebøker og utvida pekebøker • Bruk av bøker med enkel tekst • Tilgang til bøker både inne og ute	Høytlesing hver dag i små grupper: • Lesestund etter samling eller på tur • Enkle bildebøker og bildebøker med mer tekst • Fag- og faktabøker er med på tur • Kjennskap til digitale bøker	Høytlesing hver dag i små grupper: • Lesestund etter samling eller på tur • Fortellingsbøker • Fag- og faktabøker er med på tur • Ansatte bruker avanserte og nye ord og begreper

Kropp, Bevegelse, Mat og Helse

«Barna skal få oppleve bevegelsesglede, matkultur og matglede, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. De skal få mulighet å sanse, oppleve, leke og skape med kroppen. Alle barn skal bli inkludert i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Videre skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse (Kunnskapsdepartement, 2017, s.49).

Alder	0-2 år	3-4 år	5-6 år
Mat og Helse	Deltakelse i prosjektet “Matjungelen” med fokus på aldersadekvate aktiviteter for barn fra 0-2 år Barna skal få positive opplevelser og holdning til mat og måltid Barna blir kjent med ulike smaker Barna skal utvikle gode vaner for hygiene gjennom ansattes veiledning og støtte. Barna skal få kjennskap om produksjon av matvarer og veien fra råvare til måltid	Deltakelse i prosjektet “Matjungelen” med fokus på aldersadekvate aktiviteter for barn fra 3-4 år Barna skal få positive opplevelser og holdning til mat og måltid Barna er kjent med ulike smaker og har lyst å smake nye råvarer Barna skal utvikle gode vaner for hygiene gjennom ansattes veiledning og støtte. Barna skal få kjennskap om produksjon av matvarer og veien fra råvare til måltid Barna skal lære å være matreddere ved å bruke opp matrester som grøtrester, brødrester for å forvandle dem til fristende matretter	Deltakelse i prosjektet “Matjungelen” med fokus på aldersadekvate aktiviteter for barn fra 5-6 år. Barna skal utvikle gode vaner for hygiene gjennom ansattes veiledning og støtte. Barna skal ha kjennskap om produksjon av matvarer og veien fra råvare til måltid Barna skal være matreddere ved å bruke opp matrester som grøtrester, brødrester for å forvandle dem til fristende matretter

Kropp og bevegelse	Tur minst 2 ganger i uka med mål om å gi aldersadekvate utfordringer - hengekøyetur - lunsj på tur og frukt ute (høst, vår og sommer)	Tur minst 2 ganger i uka med mål om å gi aldersadekvate utfordringer - lengre turer i nærmiljøet - kanoturer - matpakke og lunsj ute på våren	Tur minst 2 ganger i uka med mål om å gi aldersadekvate utfordringer - lengre turer - kanoturer - vanntilvenningskurs - mat på tur hver uke
--------------------	---	--	---

Kunst, Kultur og Kreativitet

Kunst, Kultur og Kreativitet skal gi alle barn ulike estetiske erfaringer gjennom ulike uttrykksformer som billedkunst, kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. Personalgruppen skal stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering. Barnehagen har et ansvar å tilrettelegge og videreutvikle kreative prosesser og uttrykk (Kunnskapsdepartement, 2017, s.50-51).

Alder:	0-2 år	3-4 år	5-6 år
Formingsaktivitet	Etablere første estetiske erfaringer gjennom ulike kreative prosesser	Skal bygge videre på tidligere erfaringer Innføring av ulike typer formingsmateriell	Skal bygge videre på tidligere erfaringer med ulike materiell Større fokus på finmotorikk
Musikk, Dans og Kultur, Drama	Eablering av sanger, historier, rim og regler tilpasset alder Hvert barn har en «egen sang» som vi synger i samlinger Bruk av musikkinstrumenter i samlinger Sansemotoriske erfaringer gjennom dans og bevegelse til ulike typer musikk Bruk av enkle eventyr ved bruk av dramatisering med figurer og andre dramarelaterte elementer Musikk Barna skal få erfaring med rim og regler og rytme. Vi skal synge sanger	Barna tar med seg «egen sang» fra småbarnsavdeling og bruker den i tilvenningsperioden på storbarnsavdeling Vi synger sanger med mer avansert tekst Tilrettelegging for innblikk i egen - og andres kulturer og tradisjoner Begynnende rollelek Tilrettelegging av rollelek gjennom rekvisitter Bruk av KKK i samlinger Musikk Barna skal få erfaring med rim, dikt og regler, rytme knyttet til tema naturen. Vi	Barna skal synge mer avanserte sanger Tilrettelegging for innblikk i egen - og andres kulturer og tradisjoner Bruk av KKK i samlinger Rollelek Et prosjekt over lengre tid Musikk Gjennom samling og hverdagssituasjoner skal barn få rom for å uttrykke tanker og meninger. I samlinger, smågrupper, turer og andre hverdagssituasjoner skal barna få erfaring med ulike fortellinger og bøker. Vi skal synge sanger om ulike årstider, dyr, insekter som for eksempel:

	om ulike årstider, dyr, insekter som for eksempel: • Det var en liten mariehøne, • Hysj sangen, • Høsten kommer, • Det snør, det snør, • Mikkel rev, • Bjørnen sover osv. Bruk av sang for å skape en felles start for måltider og samlingsstund.	skal synge sanger om ulike årstider, dyr, insekter som for eksempel: • Høsten kommer • Det snør, det snør • Små rumpetroll • Blomster små osv. Bruk av sang for å skape en felles start for måltider og samlingsstund.	• Alle fugler små de er • Kom to unger fra Berget det blå Bruk av sang for å skape en felles start for måltider og samlingsstund.
Sanseaktiviteter	Bli kjent med ulike fargenavn Bruk av sanser i ulike aktiviteter i naturen (syns-, hørsels-, lukte-, smak- og følelsessans)	Bruk av ulike sanser i ulike aktiviteter Tilrettelagte aktiviteter tilpasset alder rettet mot årstider	Bruk av ulike sanser i ulike aktiviteter Tilrettelagte aktiviteter tilpasset alder rettet mot årstider
Digitale verktøy	Samle første erfaringer ved bruk av for eksempel Tegnordbok appen	Bruk av digitale verktøy som ulike apper som skal stimulere til undring, for eksempel Tegnordbok appen	Bruk av digitale verktøy som apper som skal stimulere til undring, for eksempel Tegnordbok appen

Natur, miljø og teknologi

I dette fagområdet står “bærekraftig utvikling” sentralt. De ansatte i barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere og oppholde seg i naturen til ulike årstider. Målet er å gi barna varierte opplevelser året rundt der de får kunnskap om dyr og dyreliv, naturfenomener og kjennskap om menneskets livssyklus (Kunnskapsdepartement, 2017, s.52).

Alder:	0-2 år	3-4 år	5-6 år
Opplevelser og erfaringer i naturen	Barna opplever naturen og naturens mangfold ved å være ute i ulikt vær i ulike årstider - bruk av Naturoppdraget Barna får gode opplevelser med friluftsliv ved å sove i hengekøye og å gå på tur. Barna opplever, utforsker og eksperimenterer ved å leke med vann, snø, hagl og is. Barna får kunnskap om dyr og dyreliv ved at vi finner og studerer rumpetroll, frosk, fugler og småkryp. «Glo-turer», vi stopper og ser, studerer, lukter, føler og hører.	Barna opplever naturen og naturens mangfold ved å være ute og gå litt lengre turer i ulikt vær i ulike årstider - bruk av Naturoppdraget Barna får gode opplevelser med friluftsliv ved å gå på tur i variert terreng og padle i kano. Barna opplever, utforsker og eksperimenterer ved å leke med vann i ulike former, lys, lyd og kjemiske reaksjoner med husholdningsartikler. Barna får kunnskap om dyr og dyreliv ved at vi finner og studerer rumpetroll, frosk, fugler og småkryp. Vi har med fakta-bøker på tur og prøver å få økt kunnskap om dyr, fugler og småkryp i nærmiljøet. Barna får økt kunnskap om naturen og fenomener ved at vi leter opp informasjon via nettet og bøker ut fra hva barna spør om, undrer seg over og blir nysgjerrige på.	Barna opplever naturen og naturens mangfold ved å være ute og gå enda lengre turer i ulikt vær i ulike årstider - bruk av Naturoppdraget Vi benytter terreng der vi utfordrer bevegelse og koordinasjon. Barna får gode opplevelser med friluftsliv ved å gå på tur i variert terreng og padle i kano. Barna opplever, utforsker og eksperimenterer ved å gjøre forsøk med vann ved forskjellig temperaturer, såpe og luft, lys og speiling, lyd og bølger. Vi eksperimenterer med ting som flyter og synker. Barna får kunnskap om dyr og dyreliv ved at vi finner og studerer rumpetroll, frosk, fugler og småkryp. Vi har med fakta-bøker på tur og prøver å få økt kunnskap om dyr, fugler og småkryp i nærmiljøet. Barna får kjennskap til tresorter og vekster i nærmiljøet. Vi samler naturmaterialer for å

			bli bevisst hvor mange mangfoldet som finnes i området vi ferdes.
Miljø og bærekraft	Vi lager ting av naturmateriell (aldersadekvat) Gjenbruk av emballasje Utvikle forståelse for hvordan vi kan ta vare på naturen ved at vi sår frø og ser vekst Plukke søppel ute Får oppleve ulike naturfenomener som vær og vind Kompostering, erfare at maten vi ikke spiser kan omdannes til næringsrik kompostjord, som igjen kan brukes til planting	Vi lager ting av naturmateriell (aldersadekvat) Gjenbruk av emballasje Utvikle forståelse for hvordan vi kan ta vare på naturen ved at vi sår frø og ser vekst. Plukke avfall i nærmiljøet for å få en bevissthet om hvor stort problemet med forsøpling er og lære seg kildesortering. Kompostering, erfare at maten vi ikke spiser kan omdannes til næringsrik kompostjord, som igjen kan brukes til planting	Vi lager ting av naturmateriell (aldersadekvat) Gjenbruk av emballasje Utvikle forståelse for hvordan vi kan ta vare på naturen ved at vi sår frø og ser vekst Plukke avfall i nærmiljøet for å få en bevissthet om hvor stort problemet med forsøpling er og lære seg å kaste avfall på riktig sted Barna lærer om kildesortering og resirkulering Kompostering, erfare at maten vi ikke spiser kan omdannes til næringsrik kompostjord, som igjen kan brukes til planting
Teknologi	Barna lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi ved å - Bygge med dupløklosser - Bygge med myke klosser - Konstruere i sandkassen - Lage vannbane og bane til biler - Barna er med og bruker sopemaskinen	Barna lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi ved å - Bygge med dupløklosser, legoklosser, pluss-pluss, magneter mm. - Bygge med myke klosser - Konstruere i sandkassen - Lage vannbane og bane til biler - Lage vindmølle - Hente bilder og informasjon på nettet og printe ut.	Barna lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi ved å - Bygge med dupløklosser, legoklosser, pluss-pluss, magneter mm. - Bygge med myke klosser - Konstruere i sandkassen - Lage vannbane og bane til biler - Lage vindmølle - Hente bilder og informasjon på nettet og printe ut.

		- gjennomføre ulike eksperimenter	- Gjøre forsøk med magnetisme, luft, lyd, lys og kjemiske reaksjoner
--	--	-----------------------------------	--

Antall, rom og form

Målet er at barna skal utforske og oppdage matematikk i dagligliv. I denne sammenheng skal de ansatte legge til rette for at barna skal gjøre seg erfaringer med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling på en lekende måte. Det skal stimulere til undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning (Kunnskapsdepartement, 2017, s.53).

Alder:	0-2 år	3-4 år	5-6 år
Antall	Vi teller høyt sammen med barna i samling, når vi skal samles, og i lek (tallrekke fra 1-10). Automatisering av telleramsa til 10. Vi bruker konkrete og begreper i eventyr, samling og bøker, med fokus på størrelse, sammenligning og form og antall.	Barna skal få spille spill og få erfare med å telle på terning. Ha med spill på tur, artsbestemmelse, turbingo og natur-memory o.l. Bruke naturen rundt oss til å skape samtaler om form, antall, størrelse og sammenligning med barna, se på strukturer og mønstre i naturen, for eksempel årringene i en trestubbe, ulike lengder på pinner, størrelser på steiner, forskjeller i utseende på blader o.l. Vi leker og eksperimenterer med tall, mengde og telling.	Barna skal få erfaring med kategorisering ved blant annet å telle antall bein på insekter, prikker på mariehøner og klassifisere dyr og gjenstander ved hjelp av informasjon vi tilegner oss. Barna skal få erfaring og bli kjent med tall, måling, geometri, statistikk og kombinatorikk. Få erfaring med å koble sammen nummer, ord og antall, for eksempel tallet 5, ordet fem og antallet/mengden fem. Vi teller på flere språk; tysk, spansk, engelsk og norsk. Få en smakebit på å legge sammen tall, bruke konkrete til å sette sammen to mengder
Rom	Bruk av forholds-, posisjons- og retningsord som først/sist, foran/bak/mellom, før/etter, tynn/tykk, lang/kort. Vi finner materialer i naturen, pinner, steiner, kongler, og bruke begreper for å beskrive, som tung/lett, kort/lang, liten/stor osv.	Bruke kroppen og sansene i naturen for å utvikle romforståelse, blant annet gjennom klatring i trær og på steiner, gå i ulendt terreng med forskjellig underlag og høyde. Vi skal ha som mål at barna blir kjent med og får en forståelse av matematiske begreper som	Legge til rette for at barna i lek og hverdagsaktiviteter får erfaringer med ulike typer mål, målenheter og måleredskaper. Vi oppfordrer barna til å fundere rundt avstander, vekt, volum og tid.

		først/sist, foran/bak/mellom, før/etter, tynn/tykk, lang/kort.	Orientering i skogen; utvikling av romslig tenkning
Form	Vi utforsker, erfarer og leker med ulike størrelser, former og mønstre, gjennom for eksempel konstruksjonslek inne, eller å bruke materialer vi finner i naturen, som pinner, steiner, blader o.l. Vi gir barna erfaring med formene firkant, trekant og sirkel med for eksempel putteboks, i samlingsstund og med byggeklosser. Barna øver på sortering i både lek og når vi rydder. De skal legge lignende leker i samme kasse for eksempel, dyr går sammen, biler osv.	Vi utforsker, erfarer og leker med ulike størrelser, former og mønstre, gjennom for eksempel konstruksjonslek inne, eller å bruke materialer vi finner i naturen, som pinner, steiner, blader o.l. Vi gir barna erfaring med formene firkant, trekant og sirkel med for eksempel spill, samlingsstund og byggeklosser Barna blir med på formjakt i nærmiljøet og naturen. Vi lar barna selv lete etter bestemte former. Noen ganger kan barna være med å velge hvilke former de skal se etter. Vi legger opp til leker som handler om sortering. Det kan være spill som går ut på å sortere etter farge, former, kategorier eller annet.	Dra på formjakt i naturen. Vi lar barna lete selv etter bestemte former, barna kan selv være med å velge hvilke former de skal se etter, litt mer avanserte former enn 3-4, for eksempel be barna finne noe som har samme form som gjenstander i dagliglivet, så barna må sammenligne. Sortere noe i en kategori på tross av andre elementer, for eksempel øve på å se bort ifra at noe har samme farge og heller blande dem etter andre kriterier og klassifiseringer.

Etikk, religion og filosofi

Dette fagområdet omhandler verdier, normer og holdninger og bidrar til å oppfatte verden og mennesker. Fokuset skal ligge på at barna får kjennskap til ulike fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn. Personalet skal vekke barns interesse og utvide deres toleranse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynmessig tilhørighet (Kunnskapsdepartement, 2017, s.54).

Alder:	0-3 år	3-4 år	5-6 år
Etikk	Barna skal få øve på å vente på tur og la andre komme før en selv. I frilek og i samlinger skal vi øve på å dele på ting, for eksempel gjennom en dramatisering om en konflikt der barna kan være med å hjelpe til å finne en løsning. Vi skal øve på å si hei, takk for maten, ha det, blant annet i levering og hentesituasjoner og i måltid. Ansatte på avdelingen skal være rollemodeller og bruke et respektfullt språk ved å si "takktak" og "vær så god" og oppmuntre barna til å gjøre det samme. Vi skal ha temabaserte samlinger på ulike markeringer, som høytider, FN-dagen, samenes nasjonaldag o.l.	Vi øver på å vente på tur, dele leker, svare på spørsmål, inkludere andre og få erfaringer med å la andre komme før en selv. Vi skal øve på å si hei, god morgen, takk for maten, ha det, god helg i bl.a. levering og hentesituasjoner og i forbindelse med måltid. Gi barna erfaring med andre kulturer, familiesammensetninger og språk, for at barna skal få erfaring med ulikheter, gjennom å øve på å telle eller si enkelte fraser på andre språk, f.eks. ta utgangspunkt i språk som er representert på avdelingen Vi skal ha temabaserte samlinger på ulike markeringer, som høytider, FN-dagen, samenes nasjonaldag o.l.	Barna skal trene seg på å unne andre å få lov til ting som de selv ikke nødvendigvis får lov til der og da. Barna skal bli stilt overfor etiske dilemmaer i samtale, i samling og i høytlesning, der det blir lagt opp til at barna selv skal få være med å komme med tanker, forslag og tolkninger. Barna skal få erfaring med at det er ulike måter å leve sammen på, ulike kulturer, religioner, familiesammensetninger, og utvikle en forståelse for dette. Barna skal få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å leve og tenke på, blant annet ved markeringer som FN-dagen, samenes nasjonaldag og ulike høytidsmarkeringer. Vi skal ha dialog med barna rundt disse temaene.

			Snakke med barna om forventninger knyttet til høflighet og respekt for andre, for eksempel i forkant av at vi får besøk i barnehagen, går på skolebesøk og lignende. Barna skal bli oppmuntret til å inkludere andre i lek, og kunne se om noen går alene, og utvikle empati ved å ta dem med inn i leken.
Religion	I forbindelse med julehøytiden skal vi delta på adventsamlinger i barnehagen. Markering av høytider og merkedager (jul, påske, 17.mai, samedag, m.m.) I forbindelse med påkehøytiden er barna med på påskevandringen i barnehagen.	Samtale med barna rundt ulike høytider og tradisjoner som er representert i barnehagen, har vi for eksempel muslimer i barnehagen skal vi opplyse barna om ramadan og eid. I forbindelse med julehøytiden skal vi delta på adventsamlinger i barnehagen og julegudstjeneste i kirken. I forbindelse med påkehøytiden er barna med på påskevandringen i barnehagen.	Samtale med barna rundt ulike høytider og tradisjoner som er representert i barnehagen. Har vi for eksempel muslimer i barnehagen skal vi opplyse barna om ramadan og eid. I forbindelse med julehøytiden skal vi både delta på og bidra i adventsamlinger i barnehagen og delta på julegudstjeneste i kirken. I forbindelse med St. Lucia skal barna være med å gå i tog rundt barnehagen, dele ut lussekatter til barna og synge for foreldrene. I forbindelse med påkehøytiden er barna med på påskevandringen i barnehagen.
Filosofi	Vi undrer oss over livet og det vi oppdager på vår vei. I forbindelse med Naturoppdraget er barna med og undrer seg over observasjoner og naturfenomener.	Ha dialog med barna der vi sammen undrer oss over eksistensielle og filosofiske spørsmål uten at vi nødvendigvis må komme med et bestemt svar, men lar spørsmål henge i lufta.	Sammen med barna utforsker og undrer vi oss over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål.

		I forbindelse med Naturoppdraget er barna med og undrer seg over observasjoner og naturfenomener.	I forbindelse med Naturoppdraget er barna med og undrer seg over observasjoner og naturfenomener. Barna skal få en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på. Barna skal utvikle interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.
--	--	--	--

Nærmiljø og samfunn

Gjennom dette fagområdet skal barna gjøre seg viktige erfaringer med eget nærmiljø, samfunnet og verden. Barnehagens hverdag skal legge grunnlaget for barns medvirkning som igjen skal bidra til å gjøre seg noen erfaringer med å være deltaker i et demokratisk samfunn. Samfunnet vårt er mangfoldig, derfor skal barna få kjennskap til samisk språk, kultur, tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter (Kunnskapsdepartement, 2017, s. 56).

Alder:	0-2 år	3-4 år	4-6 år
Tilvenning	Barna skal bli trygge på ansatte og andre barn I hverdagen i barnehagen. Barna har med seg “min bok” med bilde av familie, hus, favorittleker og rommet sitt. <u>Prosjekt ved nytt barnehageår:</u> • barna tar med seg en koffert der de har med bilder eller ting hjemmefra og vise dette til de andre barna i barnegruppa.	Overgang fra liten til stor avdeling. • Fokus på å bli kjent med de voksne, andre barn i barnegruppen • Bli bedre kjent med rommene inne. • Relasjonsbygging og trygge barna <u>Prosjekt ved nytt barnehageår:</u> • Barna tar med seg en koffert med bilder eller ting hjemmefra. Være fremme med en voksen og fortelle selv om tingene som er i kofferten	<u>Prosjekt ved nytt barnehageår:</u> • barna tar med seg en koffert med bilder eller ting hjemmefra. Være fremme med en voksen og fortelle selv om tingene som er i kofferten
Ute, inne og tur	Utforske uteområdet i barnehagen og alle rom inne for å etter hvert utvide til tur utenfor barnehagens område og gå lengre turer etter hvert Begynnende trafikkopplæring (trafikksikker kommune) Bli kjent med rommene inne å erfare at de har noe å leke med	Utforske nærmiljøet med å utvide området Besøke samfunnsinstitusjoner Trafikkopplæring (trafikksikker kommune)	Utforske nærmiljøet med å utvide området Besøke samfunnsinstitusjoner Trafikkopplæring (trafikksikker kommune)

	Besøke avdelingsnavnet sin plass på Ålgård		
Yrker	Barna blir presentert for ulike yrker som er representert i kommunen	Barna blir presentert for flere yrker. Går turer til å besøke de ulike yrkesinstitusjonene som brannstasjon, bibliotek og bondegård.	Barna blir presentert for flere yrker. Går turer til å besøke de ulike yrkesinstitusjonene som brannstasjon, bibliotek og bondegård
Felleskap og demokrati	Barna får begynnende erfaringer med demokratiske avgjørelser og betydning av likhet, ulikhet og rettferdighet. Barna skal få kjennskap til meg og kroppen min, og andre Gi barna innsikt i andre menneskers kultur og tradisjon	Barna skal få erfare at de er likeverdige, uavhengig av kjønn og delta i fellesskapet. Barna skal få kjennskap til menneskerettigheter og barnekonvensjon Gi barna erfaringer om andre menneskers kulturer og tradisjoner	Barna skal få begynnende kunnskaper om menneskerettigheter og barnekonvensjonen. Eget opplegg rundt Vold for 5/6 åringene. Barna skal få erfare at de har medvirkning og er en del av et fellesskap der deres stemme skal veies, samtidig skal de erfare at andre også skal få si hva de mener. Gi barna kunnskap om andre menneskers kulturer og tradisjoner

	Felles for alle avdelingene er: - Uke 39/40: brannvernuker - Jul: Gjennomføres adventssamlinger der julefortellingen blir formidlet – nissefest arrangeres også med et besøk av nissen. - 6 åringene deltar på julevandring i kirka - 6. februar og markering av samenes dag - 21 februar: morsmålsdagen - Februar: Karneval: erfaringer med hva dette er og hvorfor vi har det - Påske: markeres med påskevandring og erfaringer med påskebudskapet
--	--

Kropp, forebygging og avdekking av vold og seksuelle overgrep

MÅL: barna får en positiv selvoppfattelse og utvikler forståelse og respekt for andres og egen kropp. Setter egne grenser, vite hva som er riktig for seg selv og innsikt i hvilke rettigheter som angår dem selv.

Barnehagen skal ifølge rammeplanen være helsefremmende og forebyggende. Barnehagen skal være et trygt sted der barna opplever utfordringer som bidrar til utvikling, samtidig som samspill, vennskap og fellesskap er sentralt. Videre presiserer rammeplanen at den daglige kontakten barnehagens ansatte har, setter dem i posisjon til å observere barnas omsorg- og livssituasjon. Gjennom denne posisjonen skal personalet være i stand til å oppdage barn som er utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Gjennom arbeid med kropp og bevisstgjøring på barns rettigheter, kan dette bidra til forebygging og avdekking av vold og seksuelle overgrep. Nesjane barnehage deltar i Stine Sofie stiftelsens arbeid, der det foreligger et eget opplegg for de eldste barna som skal begynne på skolen. Derimot starter ikke dette arbeidet siste året i barnehagen. Gjennomgående i alle barnehagebarns årstrinn skal barna gjennom hverdagen få innsikt og bevissthet rundt egen kropp, dens grenser og respekt for andre. Opplæring om egen kropp, vold og seksuelle overgrep kan ha en forebyggende effekt, der barna får mer kunnskap og ferdigheter til å beskytte seg selv (jegvet.no).

0-3 år	3-4 år	5-6 år
Benevne kroppsdelene gjennom sang, bevegelsesleker og bleieskift.	Bruker sang og bevegelsesleker for bevisstgjøring på egen kropp. Benevner kroppsdelene ved bleieskift og dobesøk.	Bruker sang og bevegelsesleker for bevisstgjøring på egen kropp. Samtaler om kroppen og dens funksjoner.
Bruk av pekebøker om kroppen	Faktabøker om kroppen og enkle tekstbøker om kroppen	Bruk av faktabøker og tekstbøker for samtaler om kroppen med barna
«Min kropp» / «din kropp» begynnende forståelse av meg og deg. Grenser for egen kropp og respekt for andres grenser	Utvide forståelsen av hverandre og ulike kjønn. Fokus på mangfold og respekt for hverandre uansett hvordan man ser ut.	Barna forstår at vi er ulike og kan bidra i fellesskapet med ulike forutsetninger. Bidrar til å skape aksept og respekt for andre. Sosial trening gjennom SELMA-opplegg.

Ansatte hjelper barna med å sette ord på egne følelser. Bekrefter og benevner det barnet foretar seg.	Ansatte hjelper barna å sette ord på egne følelser. Barna kan nå i større grad uttrykke egne følelser	Ansatte hjelper barna å sette ord på følelser dersom behov. Barna mestrer i stor grad å sette ord på egne tanker og følelser
Bruk av bøker og film om vennskap og hvordan være mot hverandre.	Bruke Salaby «ha det fint sammen» som utgangspunkt for samtaler og fokus på tematikken. Samtale om gode og vonde hemmeligheter.	Eget opplegg gjennom Stine Sofie stiftelsen. Samtale om gode og vonde hemmeligheter.